УЛУУСКА БАЛЫЫҺА АҺЫЛЛЫБЫТА 100 СЫЛЛААХ ҮБҮЛҮӨЙҮНЭН!

САҺА ОЛОХ

ЧУРАПЧЫ УЛУУЫҢ ХАҺЫАТА

ХАҺЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

№ 40 (8485). 2000 СЫЛ, МУУС УСТАР 6 КҮНЭ. ЧЭППИЭР. СЫАНАТА—1 СОЛК. 10 ХАРЧЫ.

ДЬОН-СЭРГЭ ДОРУОБУЙАТЫН ТУҺУГАР

1900 с. муус устар 1 күнүгэр Чурапчыта 5 эмтиир куойкалаах балыыһаны сахалартан бастаҥы врач П. Н. Сокольников астарбыта. П. Н. Сокольников уоҕуттан сылларга туруорсан 1912 сыллааҕа типовой балыыһа диэтии олохтоох киллэрбитэ. Ол сыллартан сүүрбэнэс үөҕэ эбэх медицинскай кадрдар үөскэтиллэр, доруобуйа харыстабылын эйгэтигэр медицинскай оборудование, кадрдар квалификацияларын өттүнэн жордоохтор, улахан сайдыы барбыта сыарбаҥа суох.

Медицина социальнай салаа быымытынан улууска ордук Советскай былаас кэмигэр күүскэ сайдыбыта. Ол курдук, 1930—1940 сылларга 8 ыһыллыбакка медпунктар аҥыллан, медицина тыа сиригэр чугаһаабыта саҕаламмыта, салгыы 50-с, 60-с сылларга 6 врачебнай участактар аҥыллыбыттара. 1931 сыллааҕа сэллиги эмтиир санаторий, 1949 с. оройуоннааҕы санитарнай эпидемиологическай станция, 1941 с. оройуоннааҕы аптека үөскэ киирбиттэрэ.

Улууска доруобуйа харыстабылын сайдыытын саҥа кэрдиис кэмиэн медицина идэтийбит корпуһэрин тэрийбит буолбута. Ол курдук, 1958 сылтан кини балыыһа иннэн терапевтическай, хирургическай, оҥорон отделениелар, оҥо отделениета аҥыллыбыттара. Улуус медиктэрин түмсүүлэх, тэрээһиннэх үөскэтиллэр түмүгэр малярия, трахома, уоспа, сыпыой, брюшной тифтэр курдук социальнай уоннаах ордук кутталлаах ыарыылар суох оҥоһуллубуттара.

1980—1990 сылларга улууска эмтиир-сэрэтэр үөскэтиллэр үтүө түмүктэрдээх этилэр. Дьахтары торотуу ыпыныммыта, оҥоону профилактиканы диспансэй метод киирбитэ, педиатрическай, терапевтическай участактар тэриллибиттэрэ. Улуус бары эмиэ үөскэтиллэрин бэриниилээх, таһаарылаах үөскэтиллэриэн 1983 с. Алаҕар, 1985 с. Дирин участковай балыыһалара республикатааҕы куоталаһыыта II, 1986 с. кини балыыһа I миэстэлэрин ылбыттара. 1982 с. Чурапчы улууһун эмиэ үөскэтиллэрин хамаанда республикатааҕы эмиэ үөскэтиллэрин спартаниадатыгар бастаабыта. Бу сылларга үөскэ сатабыллаахтык тэрийиигэ, дьоҥу ноҕүөлэйиигэ ордук таһаарылаахтык үөскэтиллэбиттэрэ: эмиэ үөскэтиллэрин профсоюуун райкомун председателэ врач Пермяков А. Н., участковай балыыһаларга Павлов Д. В., Копырина В. Н., кини балыыһаҕа бэйэлэрин идэлэриэн педиатр Тарасова Н. П., акушер-гинеколог Слепцова Е. Е., терапевт Окоемышкова Е. С., орто звено үөскэтиллэрэ лаборант Попова Е. Е., медсестра Дьяконова Л. Л., акушерка Эверстова М. Г. уо. д. а.

1990 сылтан демократия, рынок диэн аттыгар кэм кэлбитинэн, улууска доруобуйа харыстабылыгар, атын ханнык баҕарар эйгэҕэ курдук, эбэх уустук боппуруостар турбуттара: ситэтэ суох үбүлэйии, хаммас бириэмэтигэр төлөммөт буолуута, медицинскай страхованиены олохтоох киллэрии, о. д. а. Оҥ эрээри улуус эмиэ үөскэтиллэрэ ыарахаттарга бэриммэкэ, идэлэригэр мунуро суох бэриниилээхтэрин көрдөрдүлэр. Ол түмүгэр бүгүн улууска доруобуйа харыстабылын ситимэ улахаммык айгыраабакка үөскэлин олорор. Үлэ сүрүн көрдөрүүлэрэ үбүлүөй иннинээҥи 1999 с. түмүгүнэн республика таһымыттан үрдүк. Ол курдук, оҥолонор ийэлэр өлүүлэрэ таһаарылыбата, саҥа төрөөбүт оҥо өлүүтэ 5,4% (республикаҕа 18%), ыарахан дьахталлары көрүү тубуста, ыарыыны утары быыыы көрдөрүүтэ, специалистар ыһыллыыларын көрүүлэрин ахсаана улаатыылар.

Биллиэн улууска 115 куойкалаах кини, 10 участактаах балыыһалар, 2 врачебнай амбулатория, 12 ФАП, ФП, сэллиги эмтиир балыыһа, оҥо санаторийа ыһыллыыны доруобуйатын арааччылыыргa кыһаныылаахтык үөскэтиллэр. 3 УЗИ, 2 ФГС, 1 колоноскоп, 1 гемотологическай анализатор курдук аппыт үөһэ диагноатыыр, 6 омук стоматологическай оборудованиелара баар буоллулар. Бөҕөнэ санаториалар-кинэ, аптека ыҥыраҕыллар. Улууска доруобуйа харыстабылын ситимигэр 47 врач, 248 орто уорохтоох эмиэ үөскэтиллэрэ үөскэтиллэр сылдьаллар. Ол иһигэр 1 республика үтүөлээх ыраах, 2 СССР, 2 РФ, 13 СР доруобуйаҕа харыстабылын туйгуннара, 2 фармацевт. 4 СЭП туйгуннаҕа бааллар. Кинилиэн сылларга ыһыллыктэрэ 3 балыыһа, оҥо санаторийын саҥа дьиэлэрэ тутулуннулар, 2 дьиэ амбулаторияҕа аҥаан реконструкциялаана.

Кини балыыһаҕа диагностическай, физиотерапевтическай отделениелар аҥыллыннылар. Эпидемиолог-врач Попов А. А. бэйэтин үбүнэн Доморетво дьиэтин туттарэн хааны ыльыны, компоненнарын онорууну саҕыммарда.

Эмтиир-сэрэтэр үөс турунтаах буолуутун идэлэригэр халбаҥнаабат бэриниилээх, дьулуурдаах үөскэтиллэр хааччыйаллар. Олор истэриттэн чорботон хирургдар Кузьмина Н. Н., Гоголев В. А., анестезиолог Корнин А. Н., кинилэр эрэллэх комалдьоочуларын Дьяконова Л. Л., Макарова А. П., акушер-гинеколог Попова М. Н., акушерка Эверстова М. Г., терапевт-врачтар Кузьмин Г. Э., Толстоухова Е. В., лаборант-врач Григорьева Л. М., оҥо врачтара Васильева М. Н., Никифорова В. Г., медсестра Захарова В. Н., фельдшер Слепцова Н. Ф. уо. д. а. аттыаахха сох.

Доруобуйаны харыстааһын урукку кэмнэ эмиэ эрэ үөскэтиллэрин эбээһинэстэрэ диэн ойдоноро. Бу ойдобул хайдах курдук сыыһалаҕын олох көрдөрдө. Ол иһин 1999 сыл ахсаанын 14 күнүгэр республика общественнойын уоннаах эмиэ үөскэтиллэрин республикатааҕы II съезтэриэн концепция ылыллыбыта. Маннык хас биирдии кини бэйэтэ доруобуйатын харыстаныахтааҕын, обществоо бу иннигэр эмиэттээх буолуохтааҕын, эмиэ үөскэтиллэрэ ойдотор-сэрэтэр (ыарыыттан хайдах харыстаныахха собугар) үөскэ ыытыахтаахтарын туһунан этиллэр. Бу концепция не хоһоонун хас биирдии кини ылынан, итэ туһаайыллыбыт сиэтэохтук дьаһанныахтарына эрэ оҥо, эдэр дьон үчүгэй доруобуйалаах буолуохтара.

Г. АЛЕКСЕЕВ,
улуус кини балыыһатын ыллабыынай ыраах, СР үтүөлээх ыраах.

УЛУУСКА БАЛЫЫҺА АҺЫЛЛЫБЫТА 100 СЫЛЫГАР АНАЛЛААХ ДЬАҺАЛЛАР

ПРОГРАММАЛАРА

Муус устар 7 күнэ

10 ч.—ыалдьыттары көрсүү. Хаартыскаҕа түһүү.

14 ч.—улуус эмиэ үөскэтиллэрин уоннаах обществоолоһуо кытыылаах научнай-практическай конференция.

17 ч.—«П. Н. Сокольников үтүө саҕаалар» диэн кинигэ презентацията.

18 ч.—быраабыынныыктааҕы концерт.

Дьаһаллар барыы «Айылгаан» Сыныалаах киниигэр ыытыллаллар.

Муус устар 8 күнэ

10 ч.—П. Н. Сокольников паматынныгар венок уруута. Кини балыыһа поликлиниката.

10 ч. 30 мин.—Чурапчы улууһун доруобуйа харыстабылыгар общественнай музейын аҥыы. Кини балыыһа поликлиниката.

14 ч.—балыыһа аҥыллыбыта 100 сылыгар аналлаах үөрүүлүөх мунньах. «Айылгаан» Сыныалаах киниэ.

19 ч.—быраабыынныыктааҕы сыныалаах бисчэрэ. «Айылгаан» Сыныалаах киниэ.

БАРЫБЫТ БЫРААҺЫННЬЫКПЫТ

Улууска маннайгы балыыһа аҥыллыыта, дьиэгиэн, доруобуйа харыстабылын саҕаланыыта буолар. Оҥоо бу сахаттан маннайгы врач П. Н. Сокольников аатын кытары сибээстээх үбүлүөй—улуус барыы эмчиттэрин, барыы олохтоохторун быраабыынныыктара. Ыһыллыыны, дьоммут-сэргэбит туһа диэн сыраалаһа сылдьар тыа баһүөлэктэрин ФАП-тарын, участковай балыыһаларын үөскэтиллэрэ оннук да ылынан, ере көтөҕүллэн бу кулун тутар ый бүтэһик күннэриэн бэйэлэрин ыһыллыктэриэн бу датаны көрүүлэхтик бэлиэтэтиллэр. Итэ дьаһаллаҕа олохтоохтор аҥыыбынайдык кытыылара, бэйэлэрин эмчиттэрин чиэстээһиннэрэ кинилэри ыытыстааһын, сүгүрүйүү бэлиэтинэн көҕүнэ.

Араас чэбдигирдэр, үбүлүөйтэ аналлаах дьаһаллар сорох ыһыллыктэргэ иэдэлэрэ быыа ыытыллыннылар. Ол курдук, Мугудайга оскуолаҕа, уһуйаанныга оҥолору көрүү. Толойго эмчиттэр бириигэдэлэрэ тахсан ыһыллыыны көрүүгэ тэриллиннэ. П. Н. Сокольников олоҥун, үлэтин туһунан телевизорынан кэпсэтиллэр, бэйэлэрин олохтоох эмчиттэрин үөскэтиллэриэн-хамнастарын кордордүлэр. Улуус ыһыллыгын саха аттарын сүүрдүүтүгэр эбэх кини тоҕуоруһуута эмиэ бу үбүлүөй ыытарыгар сибээстээх. Бүтэйитэр бөҕүөлэк биир үйүгүттан атын үйүгар диэри 2 км сиргэ моассабай сүүрүүгэ 200-чэх кини кытыына.

Эмиэ итинник үчүгэй тэрээһиннэх дьаһаллар Хонтоҕоҕо, Алаҕарга, ыытыллыннылар. Алаҕардар эмчиттэрэ икки ыһыллыгынан концерт көрдөрдүлэр, бэйэлэрин балыыһаларын историятын сырдаттылар.

Хийнхсыкка В. В. Бождоков аатынан балыыһаҕа Дьокуускайтан куорат балыыһатын 7 кэбиллэх делегацията тахсан быраабыынныыкка кыттыыны ылла, ыйыгох эрэрдэлэрин кытта эмиэ-кэмиэ, аппаратура бэлэхтэстилэр.

Ыһыллыктэр дьаһалталарын, тэрилталэрин, хаһаайыстыбаларын салайаачыларын бэйэлэрин эмчиттэригэр махталлара бу түмсүүлэргэ арыллыйдык көҕүнэ. Ис дуһаатан тахсар эрэрдэлэр, ийдобуйуук бэлэхтэр туттарылыннылар. Эмчиттэргэ аҥаан ыллаан ырыа ылланна, үгүү-битии тардылынна.

Дьэ итэ курдук улууска дьиэ доруобуйатын харыстабыла тэриллибитэ 100 сылын баанньэбин быраабыынныыктыы быыыта-майгыта, оҥо көтөҕүлүүлэхтик бара турар, эмчиттэрин Президент стратегиятынан доруобуйа харыстабылын концепциятынан салайтаран эссе күүрэн-хааран үөскэтиллэриэ ыынаттыыр.

А. ПЕРМЯКОВ.

УЛУУСКА ДОРУОБУЙА ХАРЫСТАБЫЛЫН САЙДЫЫТЫН КЭРДИИС КЭМИЭРЭ

1898 с. ахсыннын 16 күнүгэр эмчит Прокопий Нестерович Сокольников бойотын тус көрдөһүүтүнэн Саха уокуругун 4-с участогар ыраҥынан аналар. Кэтэнэн (итэ кэмнэ кини Москваҕа барар).

1900 с. улууска муус устар 1 күнүгэр 5 эмтиир куойкалаах бастаҥы балыыһа аҥыллыбыта.

1912 с. бастаҥы типовой балыыһа аҥыллыбыта. Бу балыыһаны туттарыыны П. Н. Сокольников 10 сыл устата туруорсубута.

1922 с. бос ыйыгар Дутэров атаманан баһылыктаах түүн бандьыыттар балыыһаны уоттаабыттара.

1928 с. балыыһа саҥа корпуһа тутуллубута.

1930 с. оройуоннааҕы ситэриллээх комитекка доруобуйа харыстабылын отдела тэриллибитэ.

1939 с. иккэ этээстээх сэллиги эмтиир санаторий үөскэ киллэриллибитэ.

1941 с. оройуоннааҕы аптека аҥыллыбыта.

1943 с. оҥо-дьахтар консультацията тэриллибитэ.

1956 с. 10 куойкалаах трахоманы эмтиир диспансер аҥыллыбыта. Трахпункт ахсаана 4-кэ тиийбитэ.

1957 с. Мыҥаҕаайыга 30 куойкалаах сэллиги эмтиир оҥо санаторийа аҥыллыбыта.

1958 с. оройуоннааҕы кини балыыһа тэриллибитэ.

1959 с. балаҕан ыйын 17 күнүгэр оройуоннааҕы санитарнай-эпидемиологическай станция аҥыллыбыта.

1965 с. трахома ыарыы бүтэйиитэхтик эмтэммита.

1960 с. малярия, полиомелит, 1959 с. дифтерия, 1962 с. туляремия, 1969 с. кожлюш ыарыылар регистрацияламмат буолбуттара.

АЙЫМНЬЫЛААХ ҮЛЭҔЭ

1930 сыллаахха Чурапчытааҕы райздравотдела оройуоннааҕы доруобуйа харыстабылын салаата тэриллибитэ, 1935 сыллаахха туспа тэриллибит үрдүк оройуоннааҕы амбулатория аһыллыбыта. Манна врач үлэһиттэрэ кэлэн, фельдшер үлэлиирэ сылдьара. Онтон 1943 сыл оҕону-ийэни көрөр-истэр туспа консультация аһыллыбыта. 1948 сыллаахха стационар амбулаторияны кытары холбоһон биир холбоһуктаах эмп тэрилтэтэ буолбута. Үлэһиттэрэ терапевт, педиатр, стоматолог, окулист диэн врачтар кэлэллэрэ. 1958 сыллаахха оройуоннааҕы иэҥ балыыһа тэриллибитэ. Манна администрация, бухгалтерия, стационар, амбулатория уонна хаһаайыстыбаннай салаа биллэрэ. 1961 с. кэлин балыыһа иһигэр оҕо уонна дьахтар консультациялара аһыллыбыттара.

Билигин поликлиникаҕа 15 араас идэлээх врач баар, педиатр, акушер-гинеколог, эндокринолог, окулист, лор, хирург, невропатолог, психиатр, дерматолог, стоматолог, фтизиатр, нарколог, физиотерапевт, рентгенолог. УЗИ-га күнүгэ 150 киһи көрүллэр. Туспа идэлэригэр бэриллээх врачтар ССРС доруобуйатын харыстабылын туйгуна Е. С. Оконешников, СР доруобуйатын харыстабылын туйгуннара Е. Е. Толстоухова, А. Г. Неустроева, А. А. Ермолаева, М. П. Монастырева, Е. А. Марков уо. д. а. үлэлииллэр. Кинилэри кытары сарсыарда-сарсыарда эйэҕэс оҥоттоох фельдшерлар Н. П. Слепцова, М. П. Бантахтаева, М. В. Барахсанова, акушеркалар М. А. Романова, Р. П. Тихонова, медсестралар Е. С. Уарова, П. В. Дорофеева, В. С. Павлова, В. П. Соловьева, Л. М. Монастырева, М. Г. Догдонова, А. Т. Винокурова, Т. В. Аптахова уо. д. а. айымньылаах үлэни көрдөрөллөр.

Евдокия СЛЕПЦОВА,
СР доруобуйатын харыстабылын туйгуна.

Хирургическай сулууспа түһүмэхтэрэ

Саха бастакы врача П. Н. Сокольников—эргэтин кэпсээн билиллээх эмчит. Кини элбэх ис ыарыылары эмтиирин таһынан хирургическай операциялары эмиэ оҥорор эбит. Оҕо Прокопий Нестерович тутта сылдьыбыт инструменнара уонна үгүс ахтыылар көрдөрөллөрө.

1926—1930 сс. оройуон балыыһатыгар биэстэ балаан хас хирург-врачтар үлэлээн сылдьыбыттар. Ол иһигэр С. А. Титов диэн хараах враһа халтараһа, трахоманы утары операция оҥорбута. Сэрии сылларыгар хирург обязанностарын окулист Т. А. Маркова толорбута. 1948 сыллаахтан байыаннай-полевой хирург Д. Т. Брюсков оперативнай салаатын тэрийбитэ. Дмитрий Титович 1956 сыллаахха Амма улуустааҕы балыыһатыгар операционнай блогу тэрийэн үлэлэппитэ, араас операциялары оҥорторбута. 1952—1955 сс. Ю. В. Шандор хирурдаабыта, 1959—1966 сылларга Н. И. Мохначевскай үлэлээбитэ. Бу кэмнэргэ соҕуруттан дьукаабарыланан кэлбит врачтар икки-лии сыл үлэлээн бараллара. 1968—1975 сс. СГУ-ну бүтэрбит олохтоох эмчит Н. М. Игнатьев үлэлээн, хирургическай отделение оҥорууга кыттыбыта, бэйэтин баартын халлаатыгар үгүс сыратын уурбута. Кэлин биирдэ Д. В. Павлов үлэлээбитэ. Бастакы операционнай сиэстэрэлэр 1950—1963 сс. А. Н. Оконешникова үлэлээбитэ, кини кэнниттэн Т. Д. Соетина кэлбитэ, 1972 сыллаахтан күн бүгүнүгэр диэри Л. Л. Дьяконова үлэлии сылдьар.

1972 сылтан 20 куойкалаах туспа отделение аһыллыбыта. 1978 сыллаахха сэбиэдиссэйинэн үрдүк категориялаах хирург Г. Н. Алексеев анаммыта. Григорий Никанорович 1995 сыллаахха диэри сэбиэдиссэйдээбитэ. Кэнники кытары врачтар Н. Н. Кузьмина, Л. А. Петров, В. В. Гуляев үлэлээбиттэрэ. Бу сылларга отделение үлэтэ кэҥээн ыыппыта: ис органнарыгар операциялары оҥоруу күүһүрбүтэ, үлэһиттэрэ, ол операциялары сарга үгүс ... уонна бүтэйдии ... көмөлөр оҥоһуллар буолбута. 1987—1992 сс., ол иһигэр кэлин үс сыл сэбиэдиссэйинэн Б. Т. Нуркашев үлэлээбитэ. Кини оройуонна ... тыыннаах, геморройга уонна уоско операцияларын оҥороро. Кинилиин биирэ Ф. М. Спиров, С. Д. Попов, А. Н. Корякин үлэлээбиттэрэ.

Отделение 1979 сылтан 30 куойкалаах. Манна хирургическай, травматологическай, гинекологическай уонна ЛОР ыарыһахтар эмтэнэллэр. Куойкаҕа оҥоруулар 1971 сылтан оҥоһуллаллар. ЛОР врачтарынан М. Н. Платонова, А. Н. Хохотова, онтон 1984 сылтан А. А. Попов үлэлииллэр. 1992 сылтан Н. Н. Кузьмина сэбиэдиссэйдиир. Кинилиин I категориялаах хирург В. А. Гоголев үлэлии сылдьар.

Хирургияҕа хаан сулууспата улахан суолталаах. 1994 сылтан Донор дьиэтэ аһыллыбыта. Манна врач А. А. Попов донордары кытары үлэлиир, хаан бородууксуйатын бэлэмниир. Медсестраларынан өр сыллар устатыгар үтүө суобастаахтык Е. Д. Ефремова, М. Е. Игнатьева, В. Н. Местникова, М. В. Шадрина, Е. И. Ботвинова үлэлээбиттэрэ. Билигин опыттаах сиэстэрэ Л. Л. Дьяконова салалтатынан Дьокуускайдааҕы медучилищены бүтэрбит эдэр сиэстэрэлэр үлэлии сылдьаллар.

Надежда КУЗЬМИНА,
СР доруобуйатын харыстабылын туйгуна.

Тиис врачтарын түбүктэрэ

Тиһи эмтээһин уонна тиис ыарыытын сэрэтэр үлэлэр сорох кэннигэр сылларга сайдыбыттара. Ол иннинэ тиис ыарыытын утары үлэни фельдшердар, врачтар бэйэлэрэ ыыталлара.

Маҥнайгы тиис врачынан 1945 сыллаахха А. Д. Слепцова анаммыта кэлбитэ. Кини кэнниттэн соҕуруттан кэлэн идэлээх специалистар нууччалыы кэлэн үлэлээн барбыталлабыттара. Татьяна Михайловна Афанасьева—Кокеева 1967 сылтан 1981 сылга диэри үрдүк таһаарыылаахтык үлэлээбитэ. Кэнники кытары элбэх специалистар кэлэн кэккэ сылларга эрэллээхтик дьаһан үлэлээбиттэрэ. Олор истэригэр үрдүк үөрэхтээх стоматолог-врачтар Б. А. Павлов, Т. О. Пеньковская, В. А. Тищенко, Г. Ц. Коваленко, М. Л. Филиппов, А. Н. Рожина уо. д. а. бааллара.

1980-с сыллартан үлэ иэсэ туруктаммыта. Дьокуускайдааҕы медучилищеҕа зубопрачебнай отделение аһыллыбыттан республикаҕа олохтоох кадрдары бэлэмниир сиэтэ уостубута. Ол курдук, маҥнайгы выпуска 1983 сыллаахха С. Н. Игнатьева, А. А. Гобылева кэлбиттэрэ. Салгыы участковай балыыһаларга анаан Диринҥэ А. С. Петрова, Мындаҕаайыга С. Н. Егорова, М. А. Старостина, Сылаҥҥа С. С. Артунова, Мугудайга М. А. Пермякова анаан үлэлээбиттэрэ.

1987 сылтан Чурапчыга специализированнай отделение аһыллыбыта. Штатка 5 стоматолог-врач киирдиллибитэ. Онно үлэлээбиттэрэ: хирург-стоматолог А. В. Собакин, стоматологтар А. Н. Яковлева, А. С. Ануфриева, тиис врачтара С. Н. Егорова, А. Г. Петрова. Кэлин врачтар А. Е. Корякин, Н. С. Макарова, С. Н. Местникова үтүө суобастаахтык үлэлээн кэлбиттэрэ.

Билигин стоматологическай кэмэ ылаата наһаата, ... Тиһи туурууһан эрэ мунгурдамыаххын, эмтиибит, аддыммытын толугар туһэрэбит, оҕолору онноо профилактиканан дьарыктанабыт. Кыра саастаах оҕолорго уонна оҕолонуохтаах ийэлэргэ сэрэтии үлэтин ыытабыт. Кэлэйэн оттугар үлэбит туһугар кыһаҥна суох буолларыгар эрэйбит улахан.

А. ЯКОВЛЕВА,
стоматологическай отделение сэбиэдиссэйэ.

ПОЗДРАВЛЯЕМ!

Горячо и сердечно поздравляем офицеров, сержантов, солдат запаса медицинской службы в связи со 100-летним юбилеем Чурапчинской центральной улусной больницы.

Желаем доброго здоровья, благополучия, оптимизма и дальнейших успехов в вашей благородной работе.

Военный комиссар Чурапчинского улуса
подполковник Н. ПЕСТРЯКОВ,
Заместитель военного комиссара
майор С. ТОРГУДАКОВ.
Личный состав военного комиссариата.

ТӨРҮҮР ОҔОНУ, ИЙЭНИ АРАҤАЧЧЫЛЫЫР ҮРДҮК АНАЛЫНАН

«Дьахтар—олох тордоо» диэн норуокка мээнэҕэ эппэттэр. Кырдьык даҕаны, оннук. Оҕуруобут орто дойду биир кэрэ айылгыта «дьахтар кулугүн» ааттана биһиэхэ уолаттара. Кини инникилэх, сиэдээх отношениялары холбоһуктаах араас ыарыылардыттан араҥаччылыыр сорудахтара. Дьахтар биир сүрүн аналынан ыйдыыр уйаалыыр буолар. Кини бу аналаттан ааҥнаан аныгы ийэлэр кыл тиийбэт, ханнык биир чугас-ыраас дьону бөрүтэ: «Эйэлэһэ буолар кынныттар»—диэн үрдүк таһаараллар үлэлэрэ.

Улууска ийэлэргэ медицинскэй көмөө врач П. Н. Сокольников кэлиэҕиттэн оҥоһуллар. Прокопий Нестерович 1900 сыл муус устар 1 күнүгэр кэлэн 5 куойкалаах балыыһатыгар акушерка оннун тутан, оҕолору дьахталларга көмөлөһөр тэрийбит. Историяҕа тоһоодолобуннан, акушеркаланан 1917 сыллаахха саха кыыһа М. А. Яковлева үлэлээбит (кини РСФСР уонна САССР үтүөлээх враһа буолбута).

1922 с. тэриллибит райздравотдел иһигэр ийэ уонна оҕо доруобуйатын харыстабылын салаата баар буолбута. Отутус сылларга дьиэҕэ төрөөһүнү утары күүстээх охсуһуу саҕаламмыта. Үгүс нэһилиэктэргэ бастакы фельдшерскай пууннар аһыллыбыттара. Манна дьахталлары акушеркалар төрөтөр буолбуттара. Бахсыга бастакы акушеркаһыт Е. В. Соловьева 1934 сылтан үлэлээбитэ. Кини кэнниттэн өр сыллар усталарыгар П. А. Протодьяконова акушеркалаабыта, үтүө суобастаах үлэтин түмүгүнэн ССРС доруобуйатын харыстабылын туйгунун аатын ылбыта. Алаҕарга 40-тан тахса сыл устата Е. Б. Хоз үгүс оҕо күн сирин көрүүтүгэр көмөлөспүтэ.

Чурапчыга акушерскай пуун 1935 сылтан олохтоммута. 1937—1940 сс. манна үс куойкалаах роддом баара. Онтон 1943 сыллаахха, тоҕо диэтэххэ сэрии бара турдар, оҕо-ийэ консультациялара аһыллыбыта. Кини үлэтин врач В. Ф. Алышкина саҕалаабыта 1940-с сыллар бүтүүлэригэр. 1950 сыллар саҕаланыыларыгар эмтиир-сэрэтэр тэрилтэлэр ситимнэрэ лаппа кэҥээбитэ. Бастакы участковай балыыһалар баар буолбуттара, 11 ФАП баара, кинилэргэ 8 врач, 17 фельдшер, 8 акушерка үлэлииллэрэ.

В. Ц. Чечебутова ЯФАШ-ы бүтэрэн баран, үс сыл Горнайга үлэлээбитэ уонна 1946—1968 сс. Чурапчыга акушеркалаабыта. Дьон-сэргэ ытыктабылынан туһанар үтүөкэн специалист доруобуйа харыстабылын туйгуна буолбута. Бастакы акушер-гинеколог врачынан Л. М. Яковлева 1952—1955 сс. кини кэнниттэн 1956—1958 сс. Миссионист сылдьар З. В. Степанова үлэлээбиттэрэ. 1961 сыллаахха Чурапчыга оҕолоһор отделение аһыллыбыта. Бу сыл оҕо уонна дьахтар консультациялара тус-туспа арахсыбыттара. Роддом сэбиэдиссэйинэн Ленинград ыытта Т. И. Викторова ананыыта, 1959—1962 сс. үлэлээбитэ. Бастакы акушеркаларга бригадирдарынан 1961—1978 сс. үлэлээбит М. И. Шадрина буолар. Н. М. Барашкова 1961 сыллаахтан пенсияҕа тахсыар диэри айымньылаахтык үлэлээбитэ.

1957 сыллаахха кыстаабыт быһыылаах, кэрэ сэбэрэлээх эдэркээн кыыс аҕыйах кэлбитэ. Бу—кини бүгүҥҥү күҥҥэ диэри ыытыллан 43-с сылын тохтоото суох үлэлии сылдьар улуус бочуоттаах гражданина, үрдүк категориялаах акушерка, ССРС доруобуйатын харыстабылын туйгуна, ССРС бочуоттаах донора, улуус дьахталларын сэбиэтин сэбиэдиссэйэ М. Г. Оверстова. Кинини кытары араас сылларга үгүс врачтар үлэлээн ааспыттара, Ол иһигэр К. М. Почуева, С. Ф. Суханюров, Н. Т. Яковлева, С. Н. Гаврилец, Н. Н. Игнатьева, А. Н. Никифорова, О. Н. Максимова уо. д. а.

Нэһилиэктэргэ үгүс сылларга үтүө суобастаахтык үлэлээбит акушеркалар ааттарыттан, Соловьева ССРС доруобуйатын харыстабылын туйгуна М. Н. Макарова, Болугурга Е. М. Собакина, Одьулууҥҥа В. А. Барашкова, Хатылыга Е. Н. Чичигинарова (Ус Хатын) уо. д. а. айымньылаахтык үлэлээн бар дьон махталын ылбыттара.

Биир кэмҥэ утта ааттаммыт иһиэбитинээ билигин амбулатория сэбиэдиссэйэ, СР доруобуйатын харыстабылын туйгуна Е. Е. Слепцова буолар. Кини үлэтин Диринҥ балыыһатыгар акушер-гинекологынан саҕалаабыта, 1981—1987 сс. Чурапчыга роддом сэбиэдиссэйинэн таһаарыылаахтык үлэлээбитэ. Евдокия Егоровна үтүө суобастаах үлэтин үгүс махтал суруктар туоһулууллар. 1970—1990 сс. акушеркаларынан Л. М. Сергеева, Т. В. Антипина, А. П. Мосева, Е. С. Уарова, Л. В. Антипина, М. П. Бантахтаева, Т. С. Барахсанова диэн эйэҕэс-сымнаҕас майгылаах идэлэрин иһирэхтик сатабыллаахтык үлэлээбиттэрэ. 1990 сылтан роддомҥа оҕолору туспа көрөр палата тэриллибитэ, неонатолог-врач штата киллэриллибитэ. Педиатрдарынан М. М. Бурнашева, Е. Н. Сорбина, К. Г. Москвитин, П. П. Тарасова үлэлээбиттэрэ. 1985—1995 сс. акушеркаларынан О. П. Попова уонна А. Г. Адамова, Д. С. Макарова үлэлээбиттэрэ. Бу кэмҥэ гинеколог-врач Д. И. Винокурова этэ. Дария Иннокентьевна дьахтар консультациятын үлэтин тупсарыыга үгүс сыратын уурбута.

Бүгүҥҥү күҥҥэ участковай балыыһаларга 10, улуустааҕы дьахтар консультацияларыгар 3, роддомҥа 4 акушерка үлэлии сылдьаллар. Ийэни уонна төрүүр оҕону араҥаччылааһыҥҥа биир улахан күүһүнэн үтүө суобастаах үлэһиттэр. 1997 сылтан «Дьиэ кэргэн былааннааһынын кабинета» үлэлиир. Кабинет үлэтин I категориялаах врач К. К. Нуксанова салайар.

Акушерскай отделениеҕа 15 куойка баар. Күн сирин көрбүт кыракый оҕо орто дойдуга кэлбит оҕоҕун бастакы дьиэтин түгэнин айхаллыыр дьоһуннаах акушеркаларбыт А. Г. Карпашевская, В. Н. Попова, А. С. Карпашевская, сиэстэрэлэр П. М. Макарова, Е. М. Иванова, Е. С. Попова, Е. И. Аввакумова буолаллар. Кинилэр үлэлэрин педиатр-врач П. Д. Слепцова салайар. Бу ыараханы, түбүктээх үлэни тэҥ кыайар дьон—санитаркалар Е. А. Филиппова, А. Н. Баранова, А. А. Лаврентьева, Т. Д. Егорова, П. М. Карпашевская.

М. ПОПОВА,
акушерскай отделение сэбиэдиссэйэ,
улуус гинеколог-врача.

ОҔОЛОРБУТ ТУҺА ДИЭН

Иэх, эрэ дьоло, онтукаан оруола, ноллэр москвала бүүс-бүтүннүүтэ оҕотун кытта сибиэстэх. Кини доруобай бүлүүтэ—зреницэт үөрүүтэ, сус-хас олбо. Нормальна дьиэҕэ дьиэтэ оҕолорун туһунан эппиттэр хараҕым дьу-кэтэ, ветуулар тиһиэм ыыдатар дьахтара дуо?

Улууска оҕо доруобуйатын араҥачылааһын тулуус-наҕа элбэх кэлүүнэ дьон үлэлээн ааспыттар. Үөт эн-тиэтэр курдук, сөбүрүүттэн кэлбит Вера Алексеевна нууччалыы кыыһа үлэлээбитэ. Дьокуо-сарҕата иһэ үүтэй өйдөбүлү хорсуннук Вагновиктор хааллардылар. Атта уонус сыллартан олохтоох уочат үөрэхтэ. Бурнашева, Е. Н. Скрябина, Н. П. Тарасова, М. Д. Аммосова, М. М. Захарова туспа суоллаах-иистээх, илдьирдар бэри-ловак Софья Мухамедовна 1964 сыллааххы Москваҕа, Москваҕа уонна Тарасова Прасковья Павловна 1977 сыллааххы Иванова, 1978 сыллааххы Москва курорт-тарга ыыталлыбыт педиатрлар сыстатыар ... Оҕ улуус балыыһатын туһалаах гулууспатын үлэтин билиинэ, сыаналааһын буолар.

Бүгүн оҕолор доруобуйаларын туһугар улууска 7 педиатр-врач, 13 участкатарыгар патронажнай медсестралар үлэлииллэр. Урукку сылларга тэҥнээтэххэ оҕону саратар көрүүнэн хабыы бырыһыана улаатта, оҕо өлүүтэ аччаата. Бу үлэҕэ Мария Ивановна Васильева сопоһар.

1980 сылтан төрдүр дьиэҕэ олор литэт көрүүлэн, Полина Дмитриевна Сивцева невропатолог-врачынан үлэлиир. Кини көмөтө оҕолорго дьахталлар 70 бырыһыаннарын доруобуйата көлтөрө бэлиэтэнэ. Оттон биэ уонна оҕо доруобуйата быстыспат ситимнээхтэр. Онон биһиэр доруобуйаларын көтөөн көрүүгэ, кэмэ оҕорууга элбэх үлэ эрэйиллэр.

Оҕолорбут оһоҕут дьалкааһыттан, тыс дьаһыылар түһүүтэригэр нервнай систематарыгар ыарыылаара үгүстүк бэлиэтэнэр. Ону дьиҥнээххэ, эмчиттэр медицинскэй кэмэлу оҥорууга уһулуччу суолталаах. Улууска бу үлэни невропатолог-врач Александра Егоровна Корякина дьарыктанар.

Оҕо доруобуйатын харыстабылыгар олохторун анаабыт, үтүө суобастаах үлэһиттэрбитин махтал өйүүтүттэ ахтан, ааттарын ааттаан ахтар тороостоох. Дирингэ участковай педиатрынан 21-с сылын Михайлова Васса Васильевна үлэлиир. 1995 сыллаахтан Сылаҥҥа бэйэ опыттаах, үтүө билиилээх дьон сарта сөпкөбылыгар врач Дьяконова Мария Ивановна ылла.

Улуус 10 участковай балыыһаларыгар, Чурапчы үс педиатрическай участоктарыгар барыта 13 патронажнай медсестралар үлэлиир-хамсыыр сылдьаллар. Кырачааннар күн аайы хоруохтарынтан кэмнэлэрдиин аттаныһаллар, доруобуйаларыгар туох уларыйыы-тэлэрийиии барарын барытын ааҕыыр бастакыннан билээллэр, эдэр ийэлэргэ сүбэни ааҕыы биэрэллэр. Алдарга 20-с сылын Барашкова Антонина Степановна, сүүрбэһис сылларын Мыраалова Собакина Мария Андреевна, Ольуулуунга Матвеева Мария Петровна, Чурапчыга Винокурова Фекла Кирилловна, Хайахсытка 10-с сылын Тарасова Евдокия Трофимовна үлэтииллэр.

Оҕо сыттан эрэ эмтанар балыыһаларыгар эмиэ Захарова Вера Николаевна, Лаврентьева Надежда Николаевна, Протунова Розета Гаврильевна, Попова Наталья Афанасьевна курдук сүүрбэтин-уонуу сыл меститтээх, идэлэригэ бэйэлээбит, бэйэ опыттаах дьоннордоохпут.

1993 сыллаахтан «Доруобай оҕо кабинета» аһыллыбыта. Кабинет оҕолор доруобуйаларын кэтээн хорор, профилактикаларын оҥорор. Манныгы олук уурбутут, үлэни сөптөөхтөк сыһыарар туруорбут киһинэн фельдшер Тимофеева Ирина Павловна буолар. Ону билиэн фельдшер Барабинова Анна Егоровна, медсестра-вакцинатор Брызгаева Ирина Ивановна салгыыллар.

Кэнээҕи ыччаттарбыт чэгиэн-чэбдик, доруобайдык сылдьалларын туһугар коллектив билиитин, кыаҕын тэҥэ хорсун үлэлиир.

В. НИКИФОРОВА,
педиатр-врач.

ЭДЬИИЙИМ ТУҺУНАН АҔЫЙАХ ТЫЛ

Варвара Павловна Чечебутова биһиэхэ айыыһыт түсбэ тыллаах, саамай сүрүннүүр ийэбит этэ. Кини уһуктаах, сүбэтин тылыт курдук эстэ, аһарга кэбэстээн, куруук ойдуу-саныы сылдьарбыт.

Мин 1963 сыллааххы Чурапчы оройуонугар ыытан кэлэибэр улахаһаныы үөрбүтэ уонна маннык диэн бастакы сүбэтин биэрбитэ:

—Дьэ, Миитэрэй, уу тахалар олорор оройуоннарыгар түбэстиҥ. Дьоно-сорҕото судургута, көнөтө сүрдээх. Хайдах баартынан, үлэтинэн сыаналыыллара. Дьиэ-уот, көргөн-оҕо суох, туохтан тутуллуохлуоҕуй, тиһигэнэ үлэлээ. Үлэттэн эрэ үтүө буолар кэм.

Эдьиийим эти тылларын оскуолаттан оскуолаҕа көстөрүн, үлэ-хамнаска көрсөр мараҕаттар таһаахтарын дэхсийдэрэ өйдөөн-саныыр этибин. Оттон бэйэтин кыттан бастакы сылларбар биирдэ олорорбут кэпсэтии, үлэтин эрэ сиэр кэтэрдиилэрин оһорорун эбит этэ. Балыыһаҕа ор сылларга партийнай тэрилтэ секретарынан үлэлээбитэ. Оттон партийнай тэрилтэ секретара балыыһа үлэтин барыы көрүүтэр дьаһалтаны кытта тэҥҥэ эппиэтэ сүүрэ. Балыыһалар араас көрүнээх бары муҥнаахтарыгар, сүбэлиилэргэ тэбиэ сылдьыһар уонна оройуон араас таһымнаах көрүүнээх мунньахтарыгар ыҥырыллаах буолан, үлэтин кэннигэр быыстала суох мунньахтарга сылларын өйдүүбүн. Өссө итэн дорыттэ биллэрэ, мэлтээн эрэр кэмэ этэ. Интернат-оскуолаҕа үлэлии сырыттахпытына, Чурапчы орто оскуолаларын орто сүһүөх кылаастарын ааҕыыһыыбыт үлэлэтэрэ кыһаттаналара буолла Олоҥ директор Гаврил Дмитриевич Ефимов хоһугар урдукку сүһүөх кылаастарга аҕыыч буолуохтаах Александра Федоровна Охлопкова бааара. Кинини этэн: «Эдьиийи Варвара Павловна курдук буолларгын, тыла-ос, үлэ-хамнас да сүрдээх буолуохтаах. Аҕатын кэбиһэ» Уолсайынан, Чурапчы дьонсорҕото үлэлиибит, сыылдыбыталаабыт ыһыйылааҕын кыыһыйахтары киэҥ туһунан бары үтүөтүгэр курдук олус истиҥ-иһирэх, дириҥ убаастабыллаах тыллары ахталарыгар иһит-иистэ үөрэр да, киэн туттар даҕаны этэ. Сороҕор эти үлүгэрдээх дьон бары маҥтаныр туох ааттаах ыҥырбут буоллаҕай диэн саҥаталаан ылар түгэннэрдээҕим.

Кэлэҕин бастакы сылларга оройуоннааҕы пыраайы үөрэтэр музейга сылдьыбыппын. Онно кэстүүлээх бэйэҕэ сарга биир обургу стенд турара. Стенд атын хаартыскаларын кытта Варвара Павловна сабатынаах түспүт хаартыскатын көрөн, эмиэ сүрдээҕин соһуйбутум. Стенд аатын өйдөөбүтүм, Бүнэ, оройуон киэн туттар дьонугар анаммыта буолуо диэн саныыбын.

1988 с. мараххан мырытан улларбын балыыһа хирургия буолбута. Онно ыарыылаах сылдьан кэлбэхийээ, биирдэ үлэлээбит балыыһатын үлэһиттэрэ олус кыһамньылаах көрөр-истэр этилэр. Оччолорго дьиэ-уот киһитэ буоллаҕа, ыарыйахтар хосторго олус сырдыктаах, сыыраксыыс курдук сыталлара. Уопсай палатаҕа сытан сыттаҕым таһыйбыт курдук дьоллоох этийбэтим эрэ, биир кыра хоһу босхолоон бэйэтиҥ эрэ сөптөөхтүү сытыарбыттарыгар махталлаах: «Балыыһаҕа ор үлэлээбиппин бу уустуу, дьэ, эмиэ эмээхтээх оҕолоро эрэйдэнэ эрэммин, Балыыһаларбыт эрэйдэнэн биллэриэх, эргэтэ дьыһуурустубаланан тахсаллар. Хайдах мэхтэйэр бэрт бэйэтигэр хатаннаах сытан, оннук да барарын буолуо, Марххаа кэнниэр маннык эстии санаа...—диэн эбэн бэтэх, этээ барбыта. Онон бу дойдуттан, тэһэ да марахан мариты баттаалар, истиҥ сыһыаннаах астыһан, чочуонаах барбыт буолуохтаах.

Варвара Павловна аҕардас Чурапчы балыыһатыгар 1946 сыллаахтан этэ олуор дьоро, 1968 сылга диэри, ол эрэ, 22 сыл үлэлээбитэ. Тиһэх суолугар атаарыы партия райкомун мунньахтыыр саалатыгар ыытыллыбыта. Траурнай митинны райком секретара Анна Дмитриевна Дьячковская салайан ыыппыта, Оройуон салалтата, балыыһалар, үрдүк дьоннор истиҥ иһирэх тылларын истэн, Мэҥэ-Хаҥаластан кэлбит айманнар, биирдэ төрөөбүттэрэ астыһан туруоруоһуттара.

В. П. Чечебутова Мэҥэ-Хаҥалас Табагатыгар 1921 сыллааххы төрөөбүтэ, улааппыта. Дьокуускайдааҕы фельдшерскай-акушерскай оскуоланы 1941 сыллаахха бүтэрэн, Горнай оройуонугар ыытан үлэлии барбыта. Онно Чурапчыттан төрүттээх Дьячковскай Афанасий Михайлович диэн эдэр киһи прокуратураҕа үлэлиир, таайбытын кытта олохторун холбообуттара. Онон эр киһи дойдутугар Чурапчыга кэлэн дьиэ-уот туттан, оҕо төрөтөн олохсуйбуттара. Афанасий Михайлович дойдутугар оройуон хаһыатын редакциятын эппиэттиир секретарынан, редакторы солбуйааччынан үлэлээбитэ. Варвара Павловна оройуон балыыһатыгар акушеркаанан анаммыта. Сэрии кэмин ыарыылаах сылларыгар оройуон да үрдүк медицинскэй үлэһит бэрт аҕыйах, оҕолорун ытыыр этэ. Онон кулаары-туунньар сырдыгаах этэ. Дойдуга сэрии кэмнэригэр сылларга таһыымлыыра. Онно марылаһааҕар турукта оҕото сиэри, хаан-ыарыы, кыһалҕа тулаһан кэлэр буоларыгар. Онно, суругунан, оҕолоро уонна оҕолорун дьахталларга таһылларын ахтара. Үгүс кэпсээннэрин киин оҥор сылларга суох буоллар, айбыт туһаны хааллардыбыт сбиэнэн. Биһиэхэ дьиэ кыргын эрэбит эрэ олох, сорох оҕобутугар 7 оҕо интэтэпийбиттэр, Ийэбит үйэтин тухары маннык сыраламмыт үлэлээбитэ. Оннук тэнийиэйиэт-тутаайыт буоллаҕыт, урукуттан даҕаны айыыһыыттарбытыгар биирдэ бэйэ сылыннаҕа тэрээтэлэн диэн буолбуппут. Онон Чурапчыга улахан эдьиийбит Варвара Павловна мал буоллан кэлбитигэр Света (билигин Светлана Павловна Дорофеева) кыра эрдэҕиттэн эдьиийин салайан, төрүт Чурапчы буолан олохсуйда, 10-с кылааһы Иван (билигин Мэҥэ Табагатын иһэ) кэлэн эмиэ эдьиийбитигэр олорон бүтэрбитэ. Сороҕоттор, бу, өйдүүллэрэ буолуо: бэлэр хоһуйардыыт этэ, республикаҕа бэйэтэ биир эһитэр элбэхтэ туруохтаабыта. 10-с кылааһы сылдьан Чурапчы оройуонун оҕолорун хамаандатын республикаҕа кыайыылаахтаабыта. Эдьиийбит Варвара Павловна сороҕор этэр буолара: «Дьэ, Миитэрэй, биирдэ төрөөбүт бэйэм хааллыбыт, ийэлбит Мэҥэ мал буолан дойдуларыгар олохсуйдулар, икки Чурапчыга мал буолан олохсуйбуттар. Хайа өттүттэн үксүбүт олохсуйарын эн билиэҕиҥ буоллуҥ». Орто оскуоланы эрчимнээх Светлана бүтэрбит кэнниттэн Майа дьаакы тартаралын буоллуо.

Мин бу кэпсэтиигэ улууска балыыһа аһыллыбыта 100 сыла туолааҕыта, оройуон балыыһатын коллектиба Варвара Павловна Чечебутованы үлэлиир кэмнэригэр улахайдык эрэ тутан, мараххан кэннигэр оҕолору буобайдыы, бары кыһанан тэһэх суолугар атаарбыттарыгар эр сылларга сөптүк сылдьыбыт, истиҥ кэлиилэригэр истээх-бэһиэлээх таһымнаах тиэргэннэрин сүрүйдүм. Кэлэр да өттүгэр коллектива итиннэх курдук ойоһо-убайа, таһаарылыылааҕын үлэлиир, бар дьон махталын ылар сиэрдээх дии санаан кэлэбин.

Дмитрий ЧЕЧЕБУТОВ.

КҮҮТЭР КИҺИВИТ ЯКОВЛЕВНА

Хотон да буолорун курдук, биһиэхэ, сэрии ветераннара, хардыламмыт, олуохха эбии сорҕото ылбыт бастыҥ кэбээһитэр, мария оҕуруотунан дьоннут. Уоттаах сэрии түөрт сылын тухары үтэ баһырдан, ол кэмнэр өттүгэр кэнтуэлэ, доруобуйас улахаттахана үтүрэтэр, дойдубар эрчимнэбиттэр, тыыннаах оргүтүн диэлэн буолар. Тэлэт буолан 6 оҕолорбут, 11 сиэннэрдээхпит. Кырсынынаары Матрена Андреевна 50 сыл устата биирэ дал уоту этэрбэһиттэргин илэрэ сыл бэлиэтээбиппит.

Маннык улахан үөрүүнү биһиэхэ бэлэхтээбит киһинэн Мугудайдааҕы участковай балыыһа кылаабынай врача Т. Я. Неустроева буолар. Тоҕо диэтэргит, аһыыҕастаа сотто сыллардыра испэллэм соппотуттан атаар, оҕон киһи буолбута. Сатта уонна дэспит киһини Татьяна Яковлевна туйи-хуус диэн аҕыйбахха көмөлөһөөччү, эмтээн, бэйэтин оҕолорун биэрбитэ. Куорат тарҕаһар туһа суох дьон аахайыах ыыппыт кэбэлэрин эт, кэлиэлээх сылыгар, бэйэ билиитин кууһунан олдуун саҕарта. Эмтээһиниэ билиитэ ыабыт сиинэрбэтэр да, кинилэрин-этэҥҥэ кэмэлэһиилэрэ билиэлэрин этэр, сиэннэрин көрөн үөрэр, иһэ өйүүнэн олорор.

Бэйэм эмиэ эмтэммиттэр ийэбэйүүлэрин олоробун. Кырдьаҕ, аатынан истиҥ дьоһун кыра да эбэр этиһиэх киһиэхэ кунду. Бэрт, ол кирэбыттан тулалыыр хаалан, араас, эмчиттэрин, сэрии ааспыттааҕыыларын биллиһиппиттэн буолуо.

Яковлевна саллийар коллективын үлэһиттэрэ үксүтэр аан найхара. Ыарыыхтарга тустаах үлэлииргэр саллайааччыларын курдук үтүө суобастаахтык сылдьаллар. Маадьа сыыы оҕо кэпсээн үрүү халаатаах эмчит оргуй чочоохтоох үлэлии кинини кэллээбит, ыарыыны кээр илэр курдуктар. Кырдьаҕас диэн аһаарахсыннахы, ыарыыхтары бэрил ааган бүтэр бииһи кэпсэт буолан, биһиги Кыныыга 55 сылын үөрүүлүттэр, олоҥхобут ортолоругар көрөн буолбут диэн үөрэбит, врачтарга махтанабыт. 15 сыл устата Төлөйдүүн 1000 кэриҥэ оҕолорун эмтээн үлэлээбитэ, үксүгэр сатыы туттар-эрэ хааланы сарытталлар бары өйдүүбүн. Чурапчыттан дуу, Төлөйтөн дуу кэлэн баран үлэлиибиттэр да коллектив балыыһатыгар кэлэн ыарыйахтарын көрүү-истии, уксунуттан бирэр үлэстэх.

Биһиги Татьяна Яковлевнабыт курдук үтүө үлэһит киһи дьэттээх туһалаабыта хайаан да сыаналаахтаах диэн санаабын. Кырдьаҕас киһи сыллааҕар илэ этилэрин, киһи үлэлии-хамсыы сылдьар кэмигэр үлэтэ сыаналанахтаах, ону үрдүк сыаналлара туох диэн солуура буолаах.

Ус үтүгэйтээн кыргыттарыгар, үөрэнэ, улуус биир төрдүгэр бүттүүнэ фирма Василий Ильич тылын иннигэр эрэнэхтин, доруобуйаҕа, дьыалаахтык олоруутар диэн улууһун хоһооннорун-туттар көрсүһүүнү эрдэбин, дьон-сэргэ доруобуйатын туһугар иннигэр да маннык киһиэхэ эмтиир үлэлиэхтэрэ диэн эрэбиэн этэрбин.

Т. С. ЛОГОВЦЫН,
кэргэн хоһууйбатын үтүөлээх үлэһитэ, Чурапчы улууһун бочуоттаах гражданина, сэрии 11-с группалаах инвалида.

ИККИ ДЕПУТАТ ЭБИИ ТАЛЫЛЫННА

Кулун тутар 26 күнүгэр Саха сиригэр Госчуннаах (Ил Түмэн) икки уокуругар быыбар буолла. Быыбар киин хамаарсатын барыллааһынын дааннайдарынан, Өнүгэлүнэтээҕи быыбардаар уокуругун Климент Иванов талылынна. Өттөх Хаҥалас уокуругар Зоя Корнилова Ылыйыы Бэрэстэбиитэллэр палаталарын депутатынан талылынна.

СИА.

БҮТТҮҮН ӨЙӨӨН

Доруобай, чол олоху пропагандалааһын корууга Мугудайга өссө кэлиэр, дадааһыннаанар. Соторугутээҕитэ кэлиилээх 226 олохтоохторо 4,5 бэрэстэлээх сүүрэр суолга таһыстылар. Саамай ыраахтаабастара, 72 саастаах Егор Крюков дьыа кэргэнэттэн 8 кыһа ыттыына — балтырдаах кыыстарын саалаасканы сэһэн ыттылар. Иһэгэллээх атыннаан бу утуонэ хамсаныым өйтүр, кэхтээхтүк ыттар.

«СО» корр.

«ИЛИН-2000» ДЬЫАЛАБЫЙ СЫҺЫАННАҺЫЛАРГА РЕСПУБЛИКАТААҔЫ ДЬААРБАҤКА

ПРОГРАММАТА

Дьаарбаҥка муус устар 9 күнүгэр «Полет» МУП территориятыгар ыытыллара биллэрэбит.

8 ч. 30 мүн.—10 ч.—дьаарбаҥка кыттыылаахтарын регистрацияланыыта, дьаарбаҥка компьютернай каталогар киллэриит (код), ыҥыыта буларута, оностуу (аэровокзал дьыалата).

9 чаастан—Чурапчы улууһун предприниматель... мунньаҕа. Ыытааччы—СР Предпринимательствоҕа уонна дьарыктаах буолууга министерствота. Кыттыылар: министр А. Н. Скрыбыкин, предпринимательствоны өйөөһүн фонд председателэ М. С. Филиппов. Көрүллэр боппуруос: «Чурапчы улууһун предпринимательлэрин ассоциацията тэриллии тутуулара» (улуус дьаһалтатын дьиэтэ).

Информационнай-консультационнай сулууспа үлэтэ, интернет, дьыалобуой-маркетинговай киин үлэтэ (аэровокзал дьиэтэ).

10 ч.—дьаарбаҥка кыттыылаахтарын комиссия көрүүтэ.

11 ч.—дьаарбаҥканы официальнайдык аһыы. Кыттыылар: СР Тыа хаһаайыстыбатыгар уонна сэбэтуонноҕа министр Е. А. Борисов, предпринимательствоҕа уонна дьарыктаах буолууга министр А. Н. Скрыбыкин, улуус баһылыга А. А. Шадрин.

12 ч.—концерт, культурнай-аралдьытар дьаһаллар. Ыччат управлениета сүүдүүлээх спринт-лотерея оонньуура.

14 ч.—тыа сирин табаарын оҥорооччуларга, предпринимательлэргэ анаммыт семинар-субэ мунньах. Ол маннык секцияларынан уонна:

1. Бизнес-былааны оҥоруу, экспертиза.
2. Ремесленничество бохсуруостара.
3. Предпринимательствоҕа информационнай-маркетинговай система туһунан.
4. Предпринимательлэргэ микрокредиты туһаныы туһунан.
5. Нормативнай-правовой хааччылыы туһунан.
6. Кредитнэй союз тэриллиитин туһунан.

16 ч.—дьаарбаҥка түмүгүн таһаарыы.

19 ч. 30 мүн.—дьаарбаҥка ыҥырыллаах малдьыттара эстрада сулууһа Саина, «Х-Ал» группа, гитарнай ырыа конкурсун Гран-притын хаһаайына Сергей Бандеров, Туой-Хайатааҕы ырыа конкурсун Гран-приятын хаһаайыннааҕа Ольга Спиридонова, улуус уус-уран самодеятельноһын кыттыылаахтарын концерта. «Айыллаан» Сыныньаҕаа киинэ, Билиэт сыаната—20 солк.

Комиссия.

ОБЪЯВЛЕНИЕ

С 1 апреля 2000 года Чурапчинское отделение сбербанка № 5048 перешел на новый режим работы:
— с физическими лицами—с 9 часов до 10 ч. 30 мин.;
— с юридическими лицами и предпринимателями—
— с 9 часов до 13 часов;
— прием выручки по графику—с 14 часов до 16 ч. 30 мин.

Перерыв на обед—с 13 часов до 14 часов.

Администрация.

Эҕэрдэлиибит!

Күндүттэн-күндүтүк саныыр күн-күбэй ийэбитин, эбэбитин, хос эбэбитин, Российскай Федерация олобу-дьаһаҕын хааччыйыыга үтүөлээх үлэһитин, хоту көһөрүллүү кыттыылаахтарын, Чурапчы сэлиэнньэтин олохтооҕун НИКОЛАЕВА Евдокия Васильевнаны 80 сааскын туолбут үөрүүлээх күнүнэн истиҥник эҕэрдэлиибит!

Таптыыр кииһибититэр нэлин-чэбдик доруобуйаны, сыр үрдүгэр баар бары үөрүүнү, сырдыгы, дьолу-соргуну, бэрибититигэр өйөбүл-тирэх буолан өссө да уһуннук олорорун баҕарабыт.

Таптыыр, Чурапчыттан оҕолорун, кийиитэрин,
кутуттара, сиэннэрин, хос сиэннэрин.

x x x

Убаастабылаах коллегабытын, улуустааҕы метеостанция начальнигын МИХАЙЛОВА Елена Семеновнаны үйэ аҥардаах үбүлүөйүнэн итиитик, истиҥник, ис сүрэхтэн эҕэрдэлиибит!

Эйиэхэ чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, сир үрдүгэр баар бары кэрэни-үтүөнү баҕарабыт. Оҕолоргун үлэһит дьон оҥорбук, кинилэр үөрүүлэринэн ыччатын уһуннук дьоллоохтук-соргулаахтык олоруоҕун.

«Полет» МУП, метеостанция, «Сахаэрконтроль» коллективтара.

УЛУУС ОСКУОЛАЛАРЫН ИККИ АРДЫЛАРЫГАР СЫЛЫН ААҤЫ ЫЫТЫЛЛАР «МАРАЛААНЫ ОҺУОРДАРА» УГКУУ КОЛЛЕКТИВТАРЫН КӨРҮҮ БАЛАҺЫАННЬАТА

ТЭРИЙЭЛЛЭР: Мугудайдааҕы Чэбдик сынньалаҥ киинэ, уерэх уонна култуура управлениелара.

СЫАЛА-СОРУГА: саха норуотун баай фольклорун, үҥкүүтүн сайыннарыы, талааннаах оҕолору көрдөөһүн, хореографтар маастарыстыбаларын үрдэтии, оҕону үҥкүү нэрэ эйгэтигэр тардыы.

КЫТТААЧЧЫЛАР: оптэ паарыттан итэрбэ суох үҥкүүһүттээх оскуолалар ансамбллара; Дириҥнээҕи, Чурапчытааҕы оҕо музыкальнай оскуолаларын коллективтара бэйэлэрин икки ардыларыгар күрэхтэһэллэр.

ИРДЭНИИЛЭР: 3 үҥкүү: саха норуотун фольклордуур, историческай, тутаалыыр айтгитар оловураи туруорулубут үҥкүү; атын норуоттар үҥкүүлэрэ; конкурс темаҕа сөп түбэһэр эбэтэр дуэт үҥкүүлэрэ.

НАҔАРААДАЛААҺЫН: конкурс түмүгүнэн 3 миэстэ олохтонор. Музыкальнай оскуолаларга—1 миэстэ. Кыттар коллективтар 300 солк. ыстаабын суох сууммалаах бирээстэр кэлиэҕэ.

Чэйдиэрэ таларылыабыт, буфет үлэлиир.

Киэһэ гала-концерка оҕолор тэрээһиннэрэ уонна арыаллааччылар, оччу тэтэ гала-концеркэ нэгилбатэх оҕолор билиэт атыылаһан сылдьаҕыт. Видеоҕа устуу аһыы «Маарыччаан» телестудиятыттан уратылааргар 50 солк. төлөбүрдээх.

Кыттааччылар саайылкалараттын муус устар 12 күнүгэр дворец культура, уерэх управлениеларыгар эрдэттэн туттаһрыстатыр.

Конкурс Маралааны байдарга муус устар 14 күнүгэр ыытыллар.

Билсэр тел. 21-501 (культура управлениета), 27-641 (Мугудайдааҕы ЧСК).

Тэрийэр субэ.

БИЛЛЭРИИЛЭР

Сооттерааh сырыыһэрдиин мэҥнээн балларыыллыбытыйаа, Бэйдэр сылдьар ыттары бэрэрэ үлэһиттэргэ ылбыттыабыт. Кии борлоох улуустарҕы дьаа-уох, коммунальнай хаһаайыстыба управлениятыгар гэхэм биллэрээхэттэр.

Администрация.

x x x

Одьулууннааҕы политехническэй лицей Мэндэрэыттан кураах, Мохсоҕоллоохтон шебении табыттыарга чэрдэлиэх массыыналаахтары, тириттиарга кыыра хуотабылдаар. Билсэр тел. 21-104, 24-374.

КӨППӨРҮҮ

Хабыыт муус устар 1 күнүгэр буорурга киллэрэ балаҕаннарга бэчээттэммит «Сурэхтэрэн сылдьыһан энэрэв хабо тэбэлэнэх натырыйыаҕар үбүс аҥаарын 2-с строкатытар «Никифоровы диэн ааҕааччыларга «Никифоровы» диэн көннөрөн ааҕыллыахтаах.

Таптыыр кэргэнин, аҕабыт, эһэбит, ойуу, үлэ ветераны, ыарахан суоллар, Аллараа Бэһйүгээгэ олохтооҕо

КОПЫРИН Григорий Григорьевич

муус устар 3 күнүгэр 74 сааһыгар ыарахан ыарыыттан күн сириттэн туораабытын, дириҥник курутуйан туран, аймахтарыгар, үлэлээбит хаттарыгар, билэр дьонугар биллэрэбит.

Кэргэнэ, оҕолоро, кийиититтэрэ, сиэннэрэ.

Таптыыр кэргэни, ийэбит, эбэбит, тыыл, үлэ ветерана, хоту көһөрүллүү кыттыылааҕа, Сылан нэһилиэгин олохтооҕо

ТРОФИМОВА Клара Пахомовна

уһун ыарахан ыарыыттан 68 сааһыгар олох туораабытын, дириҥник курутуйан туран, бары аймахтарыгар, үлэлээбит хаттарыгар, билэр дьонугар биллэрэбит.

Кэргэнэ Алексей, оҕолоро, кийиититтэрэ, кутуттара, сиэннэрэ.

Кутурҕаммытын тэҥнэһэллэр:

—Баарга тэрээбүттэрыгар Борис Пахомовичка, Акулина Пахомовнаҕа, оҕолоругар, сиэннэригэр Сылан нэһилиэгин дьаһалтата, ыырдааҕастарын сабиэта.

—Күндүтүк саныыр, дириҥник убаастыыр саастара Клара Пахомовна Трофимова олохтон туораабытынан кэргэнигэр Алексей Дорисовичка, бииргэ төрөөбүттэригэр, оҕолоругар, сиэннэригэр, кутурҕаммытын тэҥнэһэ, үлэлэһэн Дмитрий, Мария Трофимовтар, кинилэр оҕолоро, сиэннэрэ.

—Таптыыр эдьиийдэрэ Клара Пахомовна Трофимова өлбүтүнэн кэргэнигэр Алексей Денисовичка, оҕолоругар, кийиититтэригэр, кутуттарыгар, сиэннэригэр бииргэ Борис Пахомович, эдьиийэ Акулина Пахомовна, Иван, Владимир, Александр Баишевтар дьиэ кэргэттэрэ.

Күндү ийэбит, эбэбит, хос эбэбит, тыыл, үлэ ветерана, Чыаппара нэһилиэгин олохтооҕо

МОХНАЧЕВСКАЯ Анна Николаевна

ыалдьан өлбүтүн, дириҥник курутуйан туран, аймахтарыгар, үлэлээбит хаттарыгар, билэр дьонугар биллэрэбит.

Оҕолоро, кутуттара, кийиититтэрэ, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ.

Күндү ыалдьаҕас эдьиийбит, ийэбит, тыыл, үлэ ветерана, Бахсы нэһилиэгин олохтооҕо

БАРАШКОВА Мария Иннокентьевна

эмиэ ыалдьан өлбүтүн, дириҥник курутуйан туран, бары аймахтарыгар, үлэлээбит хаттарыгар, билэр дьонугар биллэрэбит.

Бырааттара, балыстара, аймахтара.

Эрэллээх тутуу, ветерана, «Бочуот Знага» орден кавалера, тыыл ветерана, Дириҥнээҕи сельпо председателинэн үлэлии сылдьыбыт

ОХЛОПКОВА Мария Гаврильевна

өлбүтүнэн дириҥник кутурҕаммытын тэҥнэһэллэр:

—Тыыл, үлэ ветерана, РФ эрэллээх тутуута Охлопкова Мария Гаврильевна өлбүтүнэн кинидэригэр Портнягиннарга. кийиилэр дьиэ кэргэттэригэр, чугас аймахтарыгар Хоптоҕо нэһилиэгин дьаһалтата, ветераннарын сабиэта.

—Охлопкова Мария Гаврильевна өлбүтүнэн чугас дьонугар, аймахтарыгар Сылыгылааҕы потребобщество.

—Охлопкова Мария Гаврильевна өлбүтүнэн чугас дьонугар, аймахтарыгар Модуннааҕы потребобщество сабиэта, бырабылыанньата, профкома, Дириҥнээҕи, Хайахсыттааҕы эргиэн предприятиелара.

Чыаппараттан төрүттээх Нам улууһун олохтооҕо

ПРОТОДЬЯКОНОВ Андрей Алексеевич

өрөр сааһыгар соһуччудук өлбүтүнэн кэргэнигэр, оҕотугар, бииргэ төрөөбүттэригэр дириҥник кутурҕаммытын тэҥнэһэбит.

Чыаппараттан аймахтара Протодьяконов Василий Филиппович уонна кини оҕолоро Василий, Филипп, Виктор, Таисия, Матрена, Николай, Прасковья, Евдокия, Алексей, Ирина, Мария, Нина, Петя.

Редактор Г. Г. ПОПОВ

БИҺИГИ АДРЕСПЫТ: 678700, с. Чурапчы, ул. Карла Маркса, 66 нүм. ТЕЛЕФОННАР: редактор — 21-238, отделы — 21-865.

Учредителлэр (соучредителлэр) газеты — Редакция, Администрация улуса, Правительство Республики (Саха Якутия). Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам.

Индекс газеты 54907

Автор суруктар ыыллар сахаа редакция позициятыгар маннык ол түбэһэр буолбатах. Суруйуу кийиилэр чахчылар иирдьэттэхтэригэр автордар бэйэлэрэ эппиэттиир.

Чурапчинская улусная типография. Национальной издательско-полиграфической компании «Сахаполиграфиздат».

ЗАКАЗ № 40. Подписано в печать: 05. 04. 2000 г. Тираж 2338.